Posamezna številka 1 Din.
Leto X., št. 12.

Poštnina plačana v gotovini.
V Ljubljani, 24. marca 1923.

V organizaciji je moč, koliker moči — toliko pravice

# DELAVEC

Izhaja vsako soboto.
Stane posamezna štev. 75 p, mesečno Din 3·—, celoletno 35 Din. — Za člane izvod po 60 para.
Oglasi: prostor 1×55 mm 1·50 Din.
Dopisi morajo biti frankirani in podpisani, ter opremljeni s štamp. dotične organizacije.
Rokopisi se ne vračajo.
Reklamacije so poštnine proste.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6/II.

Glasilo Strokovne komisije za Slovenijo. (Pokrajinski odbor GDSJ.)

## Sadovi bratomornega boja.

### Katastrofalen poraz delavskih strank. — Zmaga agrarne plutokracije. - Strokovne organizacije pred težkimi nalogami

V zadnjo številko »Delavca« smo zapisali Aškerčev rek: **Naša politika je navaden samomor.**

Volitve v narodno skupščino so pokazale, da se nismo motili.

Sto in stokrat smo povedali v našem listu, da bratomorni boj delavstvu le škoduje. Svarili in rotili smo, apelirali na vse strani, a lepe besede niso pomagale. Vroče glave posameznih političnih norcev se niso ohladile. S svojimi apeli na razsodnost nismo dosegli zaželjenega uspeha, doživeli smo pa, da so se nekateri najbolj sfanatizirani zaleteli še v strokovne organizacije, ki niso hotele slediti po onih potih, ki peljejo brezpogojno v propast in pogin.

Ker niso pomagale lepe besede in nasveti, je prišel kapitalistični bič, ki bo — verujte — z neusmiljenimi zamahljaji opravil svoje delo.

Volilni izid je za delavske stranke naravnost strašen. Socialisti (desničarji), ki so imeli v sedanji skupščini 10 poslancev, bodo imeli v bodoče komaj štiri. Levičarji (komunisti), ki so dobili pri zadnjih volitvah 59 poslancev, ne bodo imeli sedaj prav nobenega.

Na drugi strani so pa zmagale same agrarne in plemensko separatistične stranke, ki nimajo smisla niti za moderno industrijo — toliko manj smisla bodo imele še za moderno delavsko gibanje in za socialno zaščito gospodarsko šibkejših slojev.

Napovedujejo se nam torej temni dnevi, na katere se je treba pripraviti.

Z izidom volitev bodo postavljene zlasti strokovne organizacije pred najtežje naloge. Po eni strani bo proletariat skoro brez vsakega političnega zastopstva, kajti štirje poslanci med več kot 300 kapitalističnimi — ne bodo zmogli niti malo parirati udarce, ki jih bo dobival proletariat od reakcionarne zakonodaje.

Po drugi strani so pa zmagale še take stranke, ki bodo vodile plemenski boj, ki bo zapostavljal gospodarski napredek. In zastoj gospodarstva bo rodil za proletariat najhujšega sovražnika — brezposelnost in obubožanje.

Kaj pomeni za proletariat brezposelnost ve le tisti, ki je imel z njo opravka. Ona ne rodi le bede in pomanjkanja — temveč je mnogo hujše dejstvo, da zanese v delavske vrste medsebojen boj,

**boj med zaposlenimi in nezaposlenimi.**

Tak boj kvari značaje, ruši solidarnost in onemogočava enotni nastop proti kapitalu. Kajti delavec, ki je že več tednov ali mesecev brez dela, ko se mu delajo pajčevine po želodcu, ko mu gledajo prsti iz čevljev, ko mu umira rodbina od gladu — tak delavec ne vpraša več pod kakimi pogoji bo delal, ne vpraša več za 8urnik, ne gleda, če so v tovarni higijenske naprave, temveč sprejme delo — **za skorjico suhega kruha.**

S tem pa ne pokvari samo svojih delavnih pogojev — temveč jih pokvari tudi onim tovarišem, ki niso bili brezposelni in ki so v tovarnah v delu. Kajti kapitalist ne pozna druge ljubezni kakor svoj profit — in najrajši vzame v delo tistega delavca, **ki mu najcenejše dela.**

**S tako medsebojno konkurenco odjedajo delavci drug drugemu kruh in s tem poslabšujejo na celi črti delavne pogoje.**

Proti takim pojavom pa ne pomagajo pridige in kričanje po časopisju. Edino dobro poslujoče **enotne strokovne organizacije** so zmožne vsaj nekaj te nesreče omiliti.

Kakšna nesreča bi nastala, če bi se v tem bratomornem boju tudi strokovne organizacije razbile. In kako smo danes veseli, da smo z močno roko preprečili napore nekaterih histerikov, ki so se trudili z vso vnemo, da bi tudi strokovne organizacije zavlekli v boj med raznimi strujami.

**Kako bi se proletariat branil pred najhujšimi udarci, če bi bile še strokovne organizacije razbite.**

Že danes povemo, da bomo z vso brezobzirnostjo iztrebili iz strokovnih organizacij vse tiste žonglerje, ki ne vedo kako veliko poslanstvo imajo strokovne organizacije.

Vemo tudi, da nas bo pri tem stremljenju podpiral ves proletariat.

Med volitvami se je dogodilo nekaj slučajev, da so nekateri posamezniki, kljub najostrejši prepovedi predsedstva Strokovne komisije, hoteli izrabiti strokovne organizacije za bratomorni boj proti drugi politični struji.

Ker tega nismo dovolili in ker smo proti temu odločno nastopili so nas napadali v političnem časopisju, so širili med člane naših strokovnih organizacij lažnjive vesti itd.

Te elemente bomo postavili pred razsodišče, ki naj jih tako kaznuje, da ne bo imel nikdar več nihče poguma škodovati enotnosti strokovnih organizacij.

Še odločnejše bomo pa nastopili proti onim, ki bi v bodoče poskusili le z najmanjšim dejanjem cepiti enotno organizacijsko fronto. **Kajti kdor pa še sedaj to prokleto delo nadaljuje, ko so strokovne organizacije še edina opora proletariatu, o tem pa ne bomo mogli drugega misliti, kakor da je od kapitalistov podkupljen.**

Da s takimi ljudmi ne bomo imeli obzirnosti je več ko gotovo.

Gotovo pa je tudi, da bodo kapitalisti sedaj, ko so zlomili politično fronto proletariata hoteli zlomiti tudi strokovno fronto. Zato pozivljamo vse članstvo:

**Strnite svoje vrste in ne dovolite nikomur, da bi sejal razdor!**

Za vse bodoče boje bo Strokovna komisija in posamezne centrale dale natančnejša navodila, katere naj člani upoštevajo in izvedejo. Za enkrat naj pa velja klic:

Vsi na stražo!!

*

## Socialna politika.

**ANKETA O DELAVSKI ZAKONODAJI.**

Koncem prejšnjega meseca je kakor znano, sklicalo ministrstvo za socialno politiko anketo, ki bi naj pretresla nove pravilnike, ki jih je izdalo ministrstvo za socijalno politiko.

Na anketi so prisostvovali zastopniki zagrebške, beograjske, sarajevske in novosadske delavske zbornice, nadalje zastopniki trgovskih, obrtnih in industrijskih zbornic iz cele države. Polovico zastopnikov na anketi so imeli pekovski mojstri kar je vsekakor značilno.

Kot prva točka je bilo na dnevnem redu vprašanje **delovnega časa.** Delavski zastopniki so stali na stališču, da je treba vsekakor izvajati 8 urni delavni čas in se pri tem opirali na sklepe prve mednarodne konference dela v Washingtonu leta 1919, ki je sklenila, da se mora dosledno uvesti v vseh obratih 8 urni delavnik. Zastopniki delodajalcev so zahtevali, da se uvede za obrt in malo industrijo 10 urni delavni čas, za težko industrijo pa se obdrži 8urnik. Za težko industrijo smatrali so delodajalci predvsem vse obrate, kjer so delavci pogosto v nezgodnih nevarnostih. Natančne meje bi se na

## Podlistek.

Janko Telban:

### Sredi kaosa.

Rumeni list popisan z mrtvimi črkami oživi, ko vdihne življenje dih strasti na obledelo površino. Kakor bajnolepa modrina jezera, tiho valovanje valov kipi iz njega povest preteklosti, burno grozeča, milodoneča sredi refleksov na prostrani gladini čez katero divja vihar s svojimi bobnečimi koraki v orkestru narave stvarjenja. Lahko božajoča, sladko objemajoči objem devojke, vedno močnejši pritisk demanta drvi čez podrte gozdove, z lavinami zasuta mesta, poljubi osamelo ladjo sredi širnega morja, ter zapleše z njo ples mazurke na z voskom oglajenem parketu vsemirja.

Iz strtih upov v prahu kloneče duše se rodi spoznanje, liki kristalnočisti studenec iz gorskega pobočja kipi pesem svobode v žarkih vzhajajočega solnca, na ostrini uma meča, ter zbere raztresene dele v celoto za ciljem k novemu boljšemu življenju — vstajenju.

Blodeče duše vstajajo, se spajajo v snov, ki vodi prvo brstje, nove zelene liste, stari odpadajo, umiši jih jesen, sredi kaosa se zlikajo diamanti, da jih izmozgane mase pripno v krono upa enakopravnosti. Vihar strasti se poleže, na v skalo strnjeni lavini zrastejo nova mesta in ladja človeštva priplava kljub barikadam morske pene v svobodno pristanišče. Stari vek trpljenja duševne razvajenosti vtopi v sebi spomine, iz krvi vstaja nova pomlad trpečih in za plazovi vzklije bodočnost.

I.

Po mračnih osamelih ulicah se je vlegala zadušljiva megla ter zavijala v pajčevino svetilke, ki so svetile mrko, vspavajoče, kakor zadnja bilka potapljajočega se življenja. Tiho je šumela reka Lordana ter zaspano gnala valove naprej proti vzhodu. Tiha voda, globoki tolmuni pri bregu mrtva, v sredini trgajoča, kakor orkan sredi planjave.

Iz tovarniških dimnikov se je valil črn zadušljiv dim, ter se vlegal kakor megla na prsa in žareče razsvetljena okna so metala žarke svetlobe v neprodirno meglono temoto. Za njimi so švigale temne sence, s[illegible] tertja, ter darovali strojem narav[illegible] bogastva, iz katerih so se vila dela tehnike. Tišino je predramil zvok tovarniške piščalke, zatem drugi, tretji in tako dalje, kakor bi odmeval glas med skalnatimi planinami. Težka železna vrata so se hrupoma odprla ter sipala iz prostranega dvorišča na stotine črnih postav. Za hip so izumrle ulice oživele, kmalu nato pa so se glasovi izgubili v daljavo. Samo dve postavi sta hodili bolj počasi, razgovarjajoč se v živahnem tempu, tako, da niti nista čutili mokrega mraza hladnega jesenskega večera.

»Pojdi z menoj Ivan,« je po kratkem molku povzel zopet besedo kovač Kramar. »V gorki sobi se bolje pogovoriva in Maša nama skuha čaja.«

V predmestju ob reki Lordani je stanoval v podstrešni izbi oče kovač in tja sta se napotila naša znanca. Vrata so nerodno zaškripala in prijetna toplota ju je objela. Dovolite, da se ju ob svitu svetilke bolj natančno ogledamo.

Očetu Kramarju je že naprtilo življenje sedmi križ na pleča; jesenska slana mu je že pobelila glavo, le oči in krepka beseda so še dihale mladost. Dolgo je že bilo, ko mu je usoda vzela družico, njegovo ljubko ženko, katera mu je pustila dete, da [illegible] bil n[illegible] večer jeseni sam zapuščen kakor osamela bilka sredi polja. Prava podoba njegove mladosti je bil Ivan, katere[illegible] je vzljubil, kakor svoje[illegible] sina. Čr[illegible] gosti lasje so mu padali za [illegible]lnik, oči so gledale polne odločnosti v svet in njegovi v delu utrjeni roki sta kazali moč ustvarjanja. Štiriindvajsetkrat je že gledal pomlad, ki ni bila vedno s cvetjem posuta, saj očeta in matere tako ni poznal. Oče mu je bil stari kovač, katerega je ljubil po sinovsko, dasi se njuni nazori niso strinjali.

Sedla sta k mizi in Ivan se je ogledoval po sobi, ki mu je bila že tako znana. Proletarska izba. Vendar je bilo v nji vse na svojem mestu in na prvi pogled se je poznalo, da tu gospodari vešča ženska roka.

Vrata kuhinje so se odprla in vesel obrazek se je pokazal.

»Veš Ivane, to pa ni lepo, da tako redko k nam prihajaš,« je zadonel glasek po izbi, kakor bi se megla razpršila in se pokazala modrina neba, ter razjasnila bolest duše.

»Ne zameri Maša, če ti je tako ljub moj obisk, ne bom se odtegoval, pa saj veš, da imam obilo posla, seje, shodi in tako dalje...«

»Maša, prinesi čaja!«

»Torej ti misliš Ivan, da se bodo naše delavske razmere spremenile. Jaz sem star in nimam mnogo upanja doživeti boljših časov. Vam mladina se mogoče posreči, ako boste hodili po pravi poti z razmerami naprej do cilja.«

(Dalje.)

ta način sploh ne dale določiti in bi podjetniki potem lahko goljufali delavce na vse načine, ker imajo povsod odprta vrata. Od obeh strani so se predlagale bistvene izpremembe, ki so si zelo nasprotovale in ni prišlo do nobenega soglasja in sporazuma.

Obširnejša debata se je vršila pri vprašanju **nočnega dela** v pekovski obrti. Pekovski mojstri so poslali iz cele države armado svojih zastopnikov, da bi s tem vlado takorekoč prisilili, da ugodi popolnoma njihovim zahtevam. Razprava je trajala cela dva dneva. Zastopniki pekovskih mojstrov so se opirali ponajveč na to, da je tehnična izvedba prepovedi nočnega dela neizvedljiva (?) ker imajo v naši državi več sistemov peči, ki pa ne morejo proizvajati toliko peciva, da bi zadostovalo to ljudskim potrebam. Delavski zastopniki so temu odločno nasprotovali in izjavili, da bodo pekovski mojstri radi prepovedi nočnega dela le prisiljeni, da svoje obrate modernizirajo, prirede v pekarijah moderne zdravstvene naprave, ki bodo omogočile pekovskim pomočnikom, da bodo svoje delo opravljali vestneje in lažje, ne da bi jim bilo treba pri tem opravljati nočno delo. Proti nočnemu delu so se izrekli z delavskimi zastopniki tudi zastopniki pekovskih mojstrov iz Hrvatske, kar je vsekakor zanimiv pojav. Hrvatski pekovski mojstri so pokazali, da je izvedba prepovedi nočnega dela docela mogoča, ne da bi pri tem trpela niti najmanj širša javnost. Pekovski pomočniki na Hrvatskem imajo že od l. 1916. naredbo, ki ne dovoljuje delo v pekarijah od 6. ure zvečer do 6. ure zjutraj. Od obeh strani je bila končno sprejeta resolucija, po kateri se na sediščih Inšpektije dela izvede poizkus pod nadzorstvom zastopnika ministerstva za socialno politiko, ali je mogoče po vseh teh sistemih peči v pekarijah izdelati toliko peciva podnevi, da to zadostuje ljudskim potrebam ali ne. Zastopniki delavcev bodo sedaj za svoje trditve prinesli ministru za socijalno politiko tozadevne dokaze, da je izvedba prepovedi nočnega dela mogoča.

Pri razpravi o pravilniku o **reguliranju delavnega časa v trgovskih podjetjih** so bila nesporazumljenja tako velika, da do sporazuma o tem vprašanju sploh ni moglo priti.

Glede nedeljskega počitka je bila razprava toliko živahnejša ker se je v to razpravo vmešavalo tudi ministrstvo ver. Ta vprašanja je pri nas zelo težko reševati, ker imamo nešteto veroizpovedanj, vsako pa zahteva zase posebne privilegije. Ako bo ministrstvo ugodilo v tem pogledu enemu, bo prizadeto in oškodovano drugo.

**O pravilniku o delavskih in namoščenskih zaupnikov** smo v našem listu že itak obširno poročali. Na anketi so delavski zastopniki izjavili, da se v razpravo ne spuste prej, dokler ministerstvo iz pravilnikov ne črta zloglasnih naredb in določb. Zastopnik ministerstva za socialno politiko je izjavil, da zato nima pooblastila in da on sam ne more ničesar ukreniti. Delavski zastopniki so nato predložili pismen protest in odrekli vsako nadaljnje razpravljanje ter demonstrativno zapustili anketo.

Anketa v celoti torej ni imela prav nobenega uspeha — vlada ima povsod odprta vrata, povsod odprte in proste roke. Delavstvo pa naj sedaj čaka, kdaj se bo vladi zazdelo, da zamahne še enkrat po delavskih hrbtih. Danes je očividno in jasno, da je vlada čakala le na izid volitev; sedaj, ko se ji je docela posrečilo, da je razdvojila delavske vrste, ko je udarila po pastirju in se je čreda razkropila, bo reakcija dvignila glavo nad delavske rame in bo hodila in teptala po delavskih pravicah, da bodo vsi pomnili, kaj pomeni bratomorni boj. Mi se ne bojimo boja, ki ga sprejemamo v tem trenutku, kajti prepričani smo, da je zmaga tam kjer je preudarnost, previdnost in pamet.

### DELAVNI RED.

Pred kratkim smo prejeli od delavstva prepis delavnega reda, katerega je baje izdelala Zveza industrijcev za Slovenijo. Ta delavni red naj bi podjetniki uveljavili v svojih tovarnah in delavnicah. Že pred enim letom je pripravljala Zveza industrijcev enoten delavni red, katerega pa, ne vemo zakaj, ni takoj izdala. Tudi ministrstvo za socialno politiko je izdelalo osnutek delavnega reda ter ga je razposlalo vsem Inspekcijam dela, da ga v »Urad. listu« objavijo. Naša Inspekcija dela tega ni storila, pač pa leži, kakor smo informirani, v uredništvu Uradnega lista dotični material, katerega pa ne sme objaviti, dokler tega ne dovoli Inspekcija dela.

Končno pa se je Zveza industrijcev vendar ohrabrila ter je svoj delavni red izdala.

Mi nismo nasprotniki enotnega delavskega reda, pričakovali pa smo, da bo Zveza industrijcev toliko lojalna, da bo pri sestavi delavnega reda, pri katerem je prizadet tako podjetnik kot delavec, upoštevala tudi mnenje in stališče delavskih strokovnih organizacij. Zveza industrijcev tega ni storila, pač pa je izdala delavni red, katerega naj delavstvo podpiše — in molči.

Delavni red vsebuje nekatere določbe, ki nimajo nikake zaslombe niti v obrtnem redu, niti v zakonu o zaščiti delavcev. Tako določa n. pr., da se v podjetjih ne smejo razdeljevati lepaki in časopisi. Organizirano delavstvo ima svoje strokovne liste in ali bi tudi teh ne smelo dobiti v tovarni? Kakšne tehtne vzroke je imela Zveza industrijcev, da je vstavila v delavni red to določbo?

Nadalje pravi ta delavni red, da mora delavec, ki je bil iz dela odpuščen, zapustiti tekom 14 dni stanovanje, če je isto last podjetja. Stanovanjski zakon pravi v členu 5. »Najemodajalec ima pravico odpovedi, tudi pri dodeljenem stanovanju, po splošnih zakonitih predpisih kakor tudi ob pogodbenem najemu, in sicer samo, če izgubi najemnik s svojim ponašanjem pravico stanovanja po splošnih zakonitih predpisih ali če zaostane v izpolnjevanju svojih obveznosti zaporedoma dva meseca.« Pravilnik za izvrševanje o stanovanjih pa pravi v členu 8.: »...Za tako ponašanje se smatra vsako uporabljanje stanovanja na očito škodo lastnikovo, bodisi da se provzroča za škodo spričo velike nemarnosti najemnikove, bodisi po krivdi, potem uporabljanje najemne imovine zoper njen namen kakor tudi ponovni težki prekrški predpisov hišnega reda, kolikor ti predpisi ne nasprotujejo odredbam zakona o stanovanjih in tega pravilnika.« Ta določba delavnega reda nima torej nobene zakonite podlage. Zakon pa je več, nego delavni red.

Poleg teh določb ima delavni red tudi še druga določila, s katerimi hočejo podjetniki zatreti vsako gibanje, ki ni v korist podjetnika. Brez odpovedi se sme namreč odpustiti vsakega, ki »skuša ostale delavce zapeljati k nepokorščini, k uporu proti svojim uporabiti podjetniki torej tudi za boj proti strokovnim organizacijam.

Strokovna komisija je Zvezo industrijcev opozorila s posebnim dopisom na te nesprejemljive točke, ki jih vsebuje delavni red, ter je izjavila v istem, da ga v tej obliki ne bo sprejela. Obenem je izdala vsem osrednjim društvom navodila, kako naj postopajo, če bodo podjetniki hoteli izsiliti od delavstva podpise. **Predno delavstvo delavni red podpiše, naj se obrnejo zaupniki na svoje osrednje društvo.**

Zveza industrijcev na dopis Strokovne komisije ni odgovorila, vsekakor pa bo prisiljena revidirati ta delavni red ter ga potem izdati sporazumno z delavskimi zastopniki.

*

### DELAVSKE LEGITIMACIJE.

Zakon o zaščiti delavcev določa v § 120, da mora ministerstvo za socialno politiko sporazumno z ministerstvom za notranje posle izdati delavske legitimacije, katere bodo izdajale delavcem občinska oblastva njih stalnega bivališča, ali pa občinska oblastva v kraju, kjer delajo; za organizirane delavce veljajo legitimacije njih strokovnih organizacij.

S tem izginejo staroveške delavske knjižice, ki so za delavstvo naravnost poniževalne. Noben državljan ne rabi delavske knjižice, samo ročni delavec jo mora imeti tako, kot cestna vlačuga. V Nemčiji so odpravili delavske knjižice že leta 1869, v Franciji pa so izginile leta 1789., v času francoske revolucije. Pozneje so jih v Franciji zopet vpeljali, leta 1886. pa zopet končno odpravili. V Ameriki in Angliji pa delavske knjižice sploh ne poznajo.

Dolgo že čakamo, da bo ministerstvo za socialno politiko izdelalo vzorec teh delavskih legitimacij. Se vedno čakamo, ministerstvo pa se ne zgane.

Strokovna komisija za Slovenijo je naslovila radi tega na ministerstvo za socialno politiko predstavko, naj ministerstvo legitimacije čim prej izda.

Morda se bodo naši industrijalci zopet »bunili«, kakor so se svoječasno avstrijski, ko so socialistični poslanci zahtevali odpravo delavskih knjižic.

## Rudarska stroka.

**Razočarani rudarji.** Meseca avgusta lanskega leta se je vršila v trboveljskih revirjih stavka rudarjev, katero so vodili voditelji **Neodvisne rudarske organizacije.** Stavke so se iz solidarnosti udeležili tudi člani naše Unije slov. rudarjev, če ravno so se zavedali, da je cela stavka le **kapitalistična igra.**

Po končani stavki je pa »Delavec« celo igro razkrinkal, ter je v svoji 26. štev. od 2. septembra zapisal tele besede:

> K stavki sami je treba marsikaj pripomniti, kajti ta stavka je živ zgled, **kako se stavk delati ne sme.**
>
> Pred vsem tista zajčja strahopetnost, kakršne do sedaj še nismo toliko opazovali. Na pogajanjih, ki so se vršila na Pokrajinski upravi so ti junaki kar očitno pokazali, kako se menda še celo samih sebe boje.
>
> Če je kak zaupnik-delavec kakšno le nekoliko bolj korajžno spregovoril, že so priskočili voditelji; kakor Stefanovič (nezavisni), Gosar (klerikalec) in Brandner (nar. »socialist«), da so mu dopovedali v kakšno nevarnost se podaja. Ko pa je prispela novica, da je došla v Trbovlje kompanija vojakov, so bili ti ljudje, bodisi od pravega ali od navideznega strahu kar trdi in g. pokrajinski namestnik je imel lahko delo z njimi.
>
> **Zgodovina** bo odgrnila tajinstvene zavese te stavke, mi trdimo pa že danes, da je ali Trboveljska družba ukanila delavske voditelje ali so pa voditelji farbali rudarje.

Pri sedanjih volitvah se je pa izkazalo to, kar smo mi že lani septembra meseca trdili. G. Stefanovič in še par drugih bivših vodilnih sodrugov je odšlo z razpetimi jadri v tisto stranko, v kateri ima prvo besedo tisti g. pokrajinski namestnik, ki je vodil pogajanja med rudarji in Trboveljsko družbo.

Največjo zaslugo, da se je naša rudarska organizacija razbila imajo ravno ti ljudje, ki so sedaj pokazali svojo barvo.

Spominjamo se časov, ko so ti ljudje sami sebe poveličevali v nebesa, dočim so o naših sodrugih, zlasti o s. Čobalu vedeli povedati toliko slabih lastnosti. Seveda so le govorili o njih, dokazali pa niso nikomur niti najmanjšega greha.

Sodrug Čobal, ki je po 30 letnemu delovanju med slovenskimi rudarji, vsled svoje sive starosti zapustil načelstvo Unije, lahko vsak čas pokaže svoje račune. Tisti pa, ki so ga grdili, pa odhajajo med — radikale.

**Hrastnik.** »Unija slovenskih rudarjev« podružnica v Hrastniku sklicuje v nedeljo dne 25. marca ob 4. dopoldne redni občni zbor v društvenih prostorih Konzumnega društva s sledečim dnevnim redom: 1. poročilo predsedstva; 2. poročilo blagajnika; 3. poročilo tajnika; 4. poročilo nadzorstva; 5. razno. — Dolžnost vsakega člana je, da se občnega zbora gotovo udeleži. — Anton Verden, predsednik.

**Zahvala.** Podpisani se tem potom zahvaljujem rudarjem v Črni za nabrano mi vsoto, ki presega Din 250.—. Smatram to za čisto delo razredno-zavednih rudarjev in njih organizacij. — Franc Krebš, invalid v Žerjavu.

## Oblačilna stroka.

**Občni zbor podružnice oblačilnih delavcev v Trižiču** se je vršil v ponedeljek 19. t. m.

Ta podružnica zadnje čase ni in ni mogla napredovati, če ravno so se posamezni sodrugi trudili, da bi jo pripravili k rednemu delovanju. Glavna krivda temu je bila v tem, ker članstvo ni imelo dovolj stikov med seboj, ker se niso vršili dovolj pogosto sestanki, seje in shodi.

Povrh tega je bilo pa članstvo še odrezano od gibanja ostalega delavstva, ker ni dobivalo svojega strokovnega lista »Delavca«. Na ta način je zavladalo med delavstvom mrtvilo, proti kateremu vsi napori posameznih sodrugov niso izdali ničesar.

Poleg s. Stegnarja je poročal na občnem zboru tudi predsednik Strokovne komisije s. Svetek, ki je v daljšem govoru orisal današnji položaj delavstva in o potih k zboljšanju tega položaja.

Glede delovanja podružnice se je izjavil, da se ne čudi ,če podružnica ne napreduje, kajti člani, ki ne dobivajo vsak teden duševne hrane iz svojega strokovnega časopisa so podobni vojaku, ki mu sredi boja zmanjka municije. Če tak vojak ne zmaguje ni nič čudno. Čudno bi bilo kvečjemu, če bi brez municije zmagoval.

Končno je s. Svetek opozoril na sklep prvega strokovnega kongresa l. 1919., na katerem je bilo sklenjeno, da je »Delavec« obligatoričen list za vse članstvo. Ta sklep najvišje delavske instance je treba brezpogojno izvesti, ker je to sklep in sklepe je treba izvajati.

Da je pa ta sklep dober se pa vidi iz tega, da ne obstoja v celi Evropi nikjer nobena razredna strokovna organizacija, ki bi ne imela obligatoričnega lista.

Sploh je brez lista vsaka akcija že v naprej izgubljena. V slučaju mezdnih gibanj ima list nalogo, da opozori druge delavce iste stroke naj ne potujejo tja. V slučaju stavke ima list isto nalogo, povrh pa še to, da mora braniti stavko pred nasiljem itd. Skratka je brez lista nemogoča vsaka organizirana akcija.

Zbrani sodrugi in sodružice so vzeli govor s. Svetka z odobravanjem in soglasno na znanje.

Istotako je bil soglasno sprejet na znanje predlog, da bo dobival v bodoče vsak član in članica svoj strokovni časopis. Sklenilo se je tudi, da naj stari odbor vrši funkcije še naprej. V treh mesecih naj pa skliče izredni občni zbor.

Sklepi, ki jih je ta občni zbor sprejel bodo podružnico gotovo poživili in povečali. In to je za težke čase, ki prihajajo tudi nujno potrebno.

Zato na delo vsi, ki se zavedate položaja!

**To so delavski borci.** V Newyorku je končala 5. t. m. stavka 10.000 krojačev. Sklenili so pogodbo, ki določa 40 delavnih ur na teden, pet delavnih dni v tednu in dvojno plačo za čezurno delo. Pogodba je sklenjena za dve leti in bo potekla 31. decembra 1924.

# Živilska stroka.

**Občni zbor »Osrednjega društva živilskih delavcev in sorodnih strok na slovenskem ozemlju« v Ljubljani.** Oddana sta bila dva predloga: Prvi, da se izplača vsakemu članu, če žena porodi, drugi pa, da naj se podeli podporo le onim članom, pri katerih se ugotovi, da so nujno potrebni podpore, pri vsakem slučaju pa je potreba odborovega potrdila brez katerega se ne sme izplačati takih izrednih podpor. Drugi predlog je prodrl proti enemu glasu. S. Svetek je nato predlagal resolucijo o organizacijskem tisku z željo, da se sprejme, ker je nujno potreba, da se obrača vso pozornost tisku, da dobimo stik z vsem delavstvom, kateremu se na ta način omogoča trezna kritika. Resolucija je bila po kratkem pojasnilu s. Kaiserja soglasno sprejeta.
(Glej referat s. Vrankarja: organizacijski tisk v prejšnji številki »Delavca«.) Nato je sledila volitev. V odbor so bili izvoljeni sledeči ss.: Predsednik: Ignac Kaiser; podpredsednik: Izidor Štern; namestnik tajnika: Ant. Praprotnik; blagajnik: Joško Magušar; namestnik blagajnika: Alojzij Barič, vsi iz Ljubljane. Za preglednike: Anton Lavrenčič iz Ljubljane, Stanislav Premužak in Karl Rakuša iz Maribora in Martin Štrouhal iz Celja. Odborniki: Franc Južina, Anton Belec, Anton Kovač, Josip Rant in Josip Gabrijelčič, vsi iz Ljubljane. V širši odbor so bili izvoljeni: Henrik Čelan iz Celja, Karl Čeh iz Maribora, Jakob Peternel z Vrhnike in Anton Drinovc iz Kranja. S. Faktor iz Celja je poudarjal, da tajnik ni voljen, pač pa samo nastavljen in bi želel, da se pridobi tajnika, ki bo izšel iz živilske stroke, ne pa nasprotno. K 8. točki dnevnega reda je podal stvaren referat s. Svetek, ki je povdarjal potrebo zanimanja za tarifno politiko, brez katere ni mogoče usmeriti pozitivnega dela v organizaciji, zlasti v sedanji težki življenjski dobi. Ker se k tej točki ni nihče oglasil k besedi, se je prešlo na zadnjo točko dnevnega reda: raznoterosti. S. Mežnarič je prosil, naj se dnevnice povišajo, ker s tridesetimi dinarji ni mogoče izhajati. S. Svetek je povdarjal potrebo vzdrževati človeško silo na ta način, da se mu dá priliko izhajanja, ker sicer zabrede v nepoštenost. Dnevnice se na predlog s. Čeha zvišajo od dosedanjih 30 na 40 dinarjev dnevno. Med splošno debato se je s. Faktor zavzel za preselitev centrale iz Ljubljane v Maribor ali Celje. Proti temu so delegati ugovarjali, nakar se je ugotovilo, da se predlog še ni spravil pravočasno na dnevni red. Po končani debati je s. Kaiser ob pol peti uri zaključil občni zbor.

**K bojkotu nad proizvodi tvrdke Remy & Co. v Wygmael-u.** S številkami, ki jih bomo navedli, hočemo dokazati upravičenost našega bojkota nad imenovano tvrdko, ki je tekom dolgih let brezobzirno izkoriščala delavce in konzumente.

Bogatstvo in kapital, ki ga posedujejo podjetja v vseh večjih državah je prava izsesana kri iz delevskih žuljev in delavskih teles.

V predvojnem času je imelo podjetje sledeč denarni promet:

| Leto | Gotovina: | Amortizacije: | Rezerve: | Tantieme: | Dividende: |
|---|---|---|---|---|---|
| 1909 | 1,602.169·69 | 541.272·01 | 225.935·07 | 34.725·15 | 800.000·— |
| 1910 | 1,781.661·46 | 574.156·32 | 282.779·90 | 61.776·42 | 840.000·— |
| 1911 | 2,239.770·20 | 635.635·20 | 562.357·97 | 41.279·73 | 920.000·— |
| 1912 | 1,913.543·95 | 477.552·70 | 414.711·52 | 39.327·87 | 920.000·— |
| 1913 | 1,769.074·89 | 388.145·17 | 334.601·83 | | 940.000·— |

V povojnem času se je denarni promet povečal sledeče (samo izplačan in razdeljen čisti dobiček):

| | | | |
|---|---|---|---|
| v Belgiji: | 1,260.840·08 | 2,811.656·91 | 2,776.064·90 |
| v inozemstvu: | 508.243·79 | 1,360.168·74 | |
| Skupaj: | 1,769.083·87 | 4,171.825·65 | 2,776.064·90 |

Ti ogromni dobički pričajo vse o neverjetnem izkoriščanju belgijskih kapitalistov.

Podjetje je bilo ustanovljeno že l. 1857. in se je l. 1887. spremenilo v akcijsko družbo. Kapital znaša danes **že 18 milijonov frankov.** Podjetje ima svoje mline in tovarne po vseh večjih državah Evrope.

Vsi izdelki tvrdke Remy & Co. imajo ovoje z znamko levje glave.

Delavstvo naj povsod, kjer se razpečavajo ti izdelki, zahteva, da se jih odstrani, oziroma naj jih popolnoma bojkotira.

**Izvršev. odbor medn. zveze živilskih delavcev.**

# Kovinarska stroka.

**Kovinarjem v celjskem okrožju!**

Radi nad vse slabega poslovanja kovinarske podružnice v Celju je bila centrala prisiljena razpustiti prejšnji odbor, ter postaviti petčlansko komisijo, da strogo preišče delovanje prejšnjega odbora.

V to komisijo so bili imenovani najzanesljivejši sodrugi, katerim predseduje pošten s. Kolarič, ki je dolgoleten in zvest član naše organizacije.

Ta komisija bo v najkrajšem času končala svoje delo, na kar bo sklicala občni zbor vsega članstva iz mesta Celje in okolice. Na tem občnem zboru bo podala svoje poročilo o uspehu preiskave, ter bo izročila popolnoma preurejene knjige **novemu odboru**, ki bo izvoljen, v nadaljno poslovanje.

**Kovinarji in kovinarice!** Vaša podružnica ni samo zato slabo poslovala, ker je imela malomaren odbor, temveč tudi zato, ker se članstvo za organizacijo ni dovolj brigalo in ni kontroliralo svojega odbora. Posledice te malomarnosti se že v obili meri kažejo. V marsikaterem obratu bi se bilo dalo izdatno spremeniti razmere v korist delavstva. Doseči pa ni bilo mogoče nobenega zboljšanja, ker so podjetniki videli, da med delavstvom ni disciplinirane organizacije, temveč da vleče vsak na svojo stran. Te razmere pa ne škodujejo le delavcem v Celju, temveč so pričeli podjetniki že tudi po drugih krajih posnemati svoje celjske tovariše. Obetajo se pa še slabši časi. Gospodarska politika naše države gre v isto krizo, v kateri se je nahajala nedavno n. pr. češkoslovaška industrija. Na vidiku je ogromna gospodarska kriza z velikansko brezposelnostjo. Vse te hude čase bomo v strnjenih vrstah lažje preboleli, kakor če bo vsak zase iskal rešitve in ne bo vedel ne kod ne kam! Zato je edini klic za vsakega pametnega človeka: **Vsi v organizacijo!!** Takoj ko prečitaš »Delavca« se zglasi pri omenjeni petčlanski komisiji, ki posluje **vsak večer od 6. do 8. ure in v nedeljah od 8. do 12. ure v Delavskem tajništvu.** Če pa tukaj ne, se pa zglasi pri zaupniku v tovarni, katerega je določila ta komisija. Vstopi v organizacijo takoj, da boš imel potem pravico na občnemu zboru voliti tak odbor, ki mu boš najbolj zaupal. — **Občni zbor se bo vršil 25. marca v mali dvorani hotela »Union« ob 10 dopoldne**, zato glej, da boš do tedaj že član organizacije. **Ne odlašaj! Ne čakaj, da te najdejo hudi časi nepripravljenega. Bodi sam svoje sreče kovač! Pomagaj organizirati mogočno delavsko falango! — Pomagaj nam klicati odrešilni klic: VSI V ORGANIZACIJO! — Centalni odbor Osred. društva kovinarjev v Ljubljani.**

*

**Občni zbor na Dobravi.** Na rednem občnem zboru, ki se je vršil v nedeljo dne 11. t. m. ob 3. uri pop. v prostorih Urbanka na Dobravi, je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik: Anton Rekelj; nam.: Josip Bucik; tajnik: Ivan Stare II.; nam. Fr. Kusterle; blagajnik: Janko Kos; namestnik: Rudolf Kač; v odbor: Franc Počar, Janko Praprotnik, Lovro Smolej, Matevž Bizjak; v nadzorstvo: Iv. Stare I., Josip Kuraš. Na občnem zboru je poročal s. Jankovič iz Ljubljane, ki je v jedrnatih besedah razložil članstvu sedanji bedni položaj delavstva in toplo priporočal, da se člani v bodočem letu nekoliko bolj zanimajo za svojo strokovno organizacijo, ker je le v združenju dobrih in močnih organizacij prava pot do zmage. Delo starega odbora je poročevalec vzel na znanje.

**Katastrofa v Brodu.** Družba klevetnikov ima še danes z brodsko katastrofo precej posla. Delavci pa kljub tem lažem prihajajo in se organizirajo v naših bojnih organizacijah **razredno-zavednih** kovinarjev. To dejstvo najlepše dokazuje, da so ta obrekovanja le gole laži. Vedno smo bili mnenja in naša želja je bila, da zmaga vsaka delavska stavka, ker smo pristaši organiziranega boja. Vemo pa tudi, da se delavstvo vedno oddaljuje od organizacije takrat, ko v boju propade na kakršenkoli način. Naši nasprotniki, ki so poleg tega tudi nasprotniki organizacije, so mnenja, da organizacija vodi le v reformizem, ker trdijo in so pristaši nazora, da je mnogo bolje, ako se delavstvo nahaja v najslabših razmerah, nego da bi se mu življenjske razmere že v kapitalistični družbi izboljšale. Iz taktičnih razlogov se oni temu boje pritrditi in skušajo upropastiti organizirano, disciplinirano in resnično revolucionarno gibanje proletariata. Zato mi želimo samo eno: da se nasprotniki jasno izrazijo za tisti boj, ki ga hočejo voditi v delavskem gibanju. Dokler pa brenkajo le na strune, ki iščejo najnižjih instinktov, toliko časa nam bo to pričalo, da so le navadni klevetniki in obrekovalci. O »krvavih revolucionarjih« bomo še mnogo spregovorili, ako bodo tako »revolucionarno« nastopali proti organiziranemu gibanju.

# Usnjarska stroka.

**Občni zbor v Šoštanju.** V petek dne 9. t. m. se je vršil občni zbor podružnice usnjarjev v Šoštanju. Člani podružnice so si izvolili odbor, v katerem so sledeči sodrugi: Jože Hudobrežnik, predsednik; Franc Forštner podpredsednik; Vinko Zajc, tajnik in blagajnik; Ivan Ivančič, namestnik; Anton Slutej, Jernej Glušič, preglednika; Anton Kovač, Franc Heb, orbornika.

**Zahvala.** Podpisani se zahvaljujem delavstvu tovarne »Petovia« v Ptuju za brezposelno podporo v znesku Din 285.75. — Matevž Schmidt.

Kriza češkoslovaške usnjarske industrija je dosegla svoj višek. Največja tovarna za obuvala na Češkem v Žlinu »Bata« je znatno omejila svoj obrat. Pred kratkim je odpustila 500 delavcev. V velikih množinah je izvažala svoje izdelke v našo državo in na Dansko. Ostalo delavstvo, ki je ostalo v tovarni dela le po pet ali šest ur dnevno. Manjše obrate pa je privedla kriza v usnjarski industriji do konkurza in so številni obrati docela ustavljeni. Usnjarskim delavcem priporočamo, da ne potujejo na Češkoslovaško.

# Kemična stroka.

**Vodstvo O. D. kemičnih delavcev v Sloveniji** bo razposlalo v nekaj dneh na vse podružnico okrožnico s proračunom za bodoče leto. Takoj nato se bodo vršila članska zborovanja, na kar članstvo opozarjamo, da se zborovanj polnoštevilno udeleži. Zborovanja se bodo vršila še pred skupščino osrednjega društva in bodo pripravila vse potrebno za skupščino.

**Ruše nad Mariborom.** V četrtek dne 15. marca t. l. se je vršil v dvorani g. Novaka strokovni shod delavcev iz tovarne za dušik. Na shodu je poročal s. Leskovšek, strokovni tajnik iz Celja o stanovanjskih razmerah in o zaščiti delavcev v splošnem. Delavstvo je mirno in pazljivo sledilo izvajanjem referenta; o sklenjeni kolektivni pogodbi je poročal s. Vaj, katero je delavstvo vzelo na znanje. Sklenilo se je nadalje, da bo delavstvo glede ureditve kantine šele naknadno sklepalo. Ker je bil sklican isti dan še drug shod za volitve v narodno skupščino, se je shod predčasno zaključil.

**Tajništvo osred. društva kemičnih delavcev** svetuje članstvu podružnic, da se zanimajo tudi za izobraževalno delavsko zvezo »Svoboda«, ki naj jo takoj ustanove, ako je v dotičnem kraju še ni. Če pa že obstoji, tedaj takoj pristopite kot redni člani k društvu, ki vam bo gotovo nudilo mnogo duševne izobrazbe in duševnega razvedrila, ki ga je delavstvo res potrebno. Na ta način imate priliko, da se posvetite katerikoli panogi kulturnega dela, kakor glasbi, telovadbi, petju, dramatiki, turistiki itd. Odbor podružnic naj takoj stopi v stik s tajništvom »Svobode« in sporazumno ž njim ustanovi tudi podružnico »Svobode«. Opozarjamo pa naše člane, da mora temeljiti kulturno delo na treznem in premišljenem delu, sicer je delo brezuspešno. Kulturno življenje se mora razvijati počasi, ker razvoj ne pozna zaletavanja. V Mostah imamo tudi podružnico »Svobode«, ki pa zelo nazaduje, ker se zanjo ne zanimajo oni za katere je bila ustanovljena — delavci. Podružnica ima lepo premoženje in obsežen inventar, kljub temu pa le malo napreduje, ker se delavstvo zanjo premalo zanima. Pristopnina in članarina sta tako malenkostni, da bi vsak delavec prav lahko pogrešal to vsoto, nudi pa mu izobraževalna organizacija mnogo, kar ga lahko duševno in telesno dvigne za razredni boj. Sodrugom kemičnim delavcem priporočamo, da ne vstopajo v meščanska društva in se toliko bolj oklenejo delavske »Svobode«, ki jim bo to stokrat povrnila. Poslednjo besedo pa s tem še nismo spregovorili.

*

# Oblave.

**Nameščenci.**

Vabilo na II. redni občni zbor »Društva nameščencev bolniške blagajne« za Slovenijo v Ljubljani, ki se bo vršil v nedeljo, dne 15. aprila 1923 ob 9. uri dopoldne v sejni dvorani Mestnega magistrata s sledečim dnevnim redom:

1. otvoritev občnega zbora, pozdrav predsednika in ugotovitev delegatov,
2. poročilo tajnika,
3. poročilo blagajnika,
4. poročilo nadzorstva,
5. volitev novega odbora,
6. slučajnosti.

Prosimo polnoštevilne udeležbe!

Naslednje poslovalnice volijo po enega oziroma po dva delegata, katerim je vročiti tozadevna pooblastila:

Maribor, Slov. Bistrica, Mur. Sobota, 2 delegata; Celje, Laško, Gor. Radgona, Ptuj, Rog. Slatina, Ormož, Šoštanj, Slov. Gradec, Konjice, Brežice, Krško, Sevnica, Marbek, Zagorje, Jesenice, Tržič, Kranj, Kamnik, Vrhnika, Kočevje, Logatec, No-

vomesto, po enega delegata. Vse sodruge in sodružice bližnjih poslovalnic vabimo, da se občnega zbora osebno udeleže.

**Društvo železniških uslužbencev v Ljubljani** javlja po sklepu občnega zbora svojim članom-upokojencem, da se je povišala mesečna članarina od 1. aprila t. l. na 3 dinarje. Od 1. maja naprej se izplačuje za smrtne nezgode 2500 dinarjev. Občni zbor je dovolil, da plačujejo člani upokojenci mesečno članarino 2 Din in v tem slučaju pripade upokojencem podpora v znesku 1500 dinarjev. Vsi upokojenci naj nam najkasneje do 1. julija zanesljivo naznanijo višino članarine, katero žele v bodoče plačevati. Letna poročila so bila izvršena na vseh postajah. — **Odbor.**

**Poziv.** Odvetniški pisarni g. dr. Fermevca v Ptuju je došel dopis naslednje vsebine: Naznanjam Vam doktor Fermevc, da je bil gospod Premužič, mojster iz usnjarskega oddelka, v zvezi s skladiščarjem Supičem in je z njim na vso moč kradel in ima sedaj še vedno prednost. Sramota je, da se more kaj takega še slišati in se take osebnosti še delavske. Z odličnim spoštovanjem, usnjar.« — Spodaj podpisani prosim in pozivljam dotično osebo, ki je pisala dopisnico z zgoraj navedeno vsebino, naj javno nastopi proti meni, da bom vedel, kdo je ta klevetnik, ki naj svoje trditve dokaže in podpre. Dokler se to ne zgodi, ga smatram za navadnega lopova in lažnjivca. — **Izidor Premužič**, usnjarski preddelavec tvrdke »Petovia« v Ptuju.

**Zahvala.** Podpisani se zahvaljujem vsem sodrugom iz kovinarske podružnice na Fali, ki so mi v času moje bolezni zbrali in darovali vsoto 201 Din. — **Ivan Štrukelj**, miner na Fali.

**Zahvala.** Podpisani izrekam tem potom toplo zahvalo kovinarjem na Fali za gmotno pomoč v času moje bolezni v znesku 250 dinarjev. — **Josip Duler**, kovač na Fali.

**Zahvala.** Podpisani se zahvaljujem delavstvu in uradništvu tovarne Woschnag v Šoštanju za darovano vsoto Din 312.25 kot pogorelsko podporo. — Franc Berločnik.

# Pouk in razvedrilo.

* **Iz kraljestva mravelj.** Da marsikake živali ne vodi le instinkt, ampak jih mora voditi tudi neka višja umska sila, nam dokazuje ta-le pojav: Mravlja, ki domuje na indijskem otoku Ceylonu potuje po drevju na sledeč način: po tri mravlje napravijo verigo, torej sklenejo vrsto in vise na drevesnem listu tako, da se drži lista prva mravlja, ostale pa vise. V tem visečem stanju se pričnо kolebati v polkrogu. Ko poslednja mravlja doseže prihodnji list se istega oprime in nastane most treh, štirih mravelj. Prva mravlja se nato spusti in veriga se zopet nahaja v visečem stanju. To traja včasih dalje časa, tako, da prepotuje taka družba lep del drevesa.

* **Igrače pred tisočletji.** V grobnici egiptovskega kralja Tutankhamena, ki so jo nedavno odkrili, so našli raziskovalci in arheologi nešteto dragocenosti v zlatu, srebru in drugih dragocenih kovinah. Vsi najdeni izdelki dokazujejo, da je dosegla egipčanska kultura že takrat precej visoko stopnjo. Našli so v grobnici tudi nešteto otroških igrač iz ilovice in drugih snovi, kakor jih rabijo za izdelovanje igrač še danes. Med igračami so našli raznotere punčke, ki se z našimi izdelki bistveno docela ujemajo. Manjka jim le nog, ki jih nadomestujejo ročaji. Igrače so po veliki večini okrašene s simboli in slikami. Najbolj pogost je simbol sreče: prašiček. Egipčanski otroci so se igrali, kakor še danes, tudi z raznimi žogami, kroglicami, gibljivimi možiclji, platnenimi živalicami itd. Otroci so torej imeli že pred tisočletji bistveno enake igrače, kakor danes. Bili so seveda to najbrže le otroci bogatih priviligiranih slojev, delavski otroci pa so — kakor je to še danes — zavidani. Mesto doma, so se igrali pri grajenju ogromnih egipčanskih piramid, ki so potem služile po smrti egipčanskim kraljem. Danes delavska deca tudi nima časa, da bi se zabavala, v zgodnji mladosti mora v tovarno — med zidovi prodaja tovarnarjem svojo delavno moč do svoje smrti.

* **Kitajski zid.** Že nad 2000 let se razprostira na severu obširne kitajske republike, ki je le še odsev nekdaj »solnčnega kitajskega cesarstva«, — ogromno zidovje ki priča o ogromnih arhitekturnih znožnostih starih narodov. Zid je visok 11—12 metrov, širok pa je ob vznožju 10 metrov, na vrhu pa 7 metrov in sestoji iz granitnih kock. Dolg je ta zid 300 tisoč kilometrov. To je dolžina, ki si jo mi težko predstavljamo: n. pr. od najsevernejše točke Angleške pa do Dardanel (Carigrada). V tem zidu se nahaja nad 300 milijonov kubičnih metrov stavbenega materijala. Zgrajen je bil zid v obrambo proti divjim mongolskim narodom in je torej danes brez vsakega pomena ter ima le še zgodovinsko vrednost. Poleg tega najdemo v ljudski govorici nazivanje kitajskega zidu onim obmejnim deželam, ki radi politične reakcije ali pa iz drugih razlogov strogo pazijo in nadzorujejo svoje meje. To strogo mejno nadzorstvo prispodablja narod s kitajskim zidom, ki ga ne more nihče preskočiti ali na katerikoli način omogočiti dostop preko njega.

* **Zlato in brezposelnost.** Ljudje, ki imajo mnogo časa, so storili koristno delo. Računali so in so izračunali, da ima dunajsko prebivalstvo v ustih 1000 kilogramov zlata. Najbrže tega zlata ni v ustih onih, ki zahtevajo pred dunajskim parlamentom od države kruha, ker se ne morejo preživeti radi brezposelnosti.

**Popravi!** V zadnji štev. »Delavca« se je vrinila pomota v članku »Za delavsko zakonodajo« v členu 4, kjer je treba šesto vrsto črtati.

# Po svetu.

**Delavske organizacije in Orjuna.** Takozvani Or-junci se še vedno »gibljejo«. Kaj hočejo ti navdušeni ljudje? Namen in cilj njihove organizacije, ki je najbližja anarhizmu, jim je — vsaj tako trdijo — da ohranijo edinstvo jugoslovanskih plemen in jugoslovanske države Srbov, Hrvatov in Slovencev. Njih boj pravijo, da je naperjen proti vsem protidržavnim in separatističnim strankam (slovenskim klerikalcem, Radiću itd.) Kdo pa stoji v teh organizacijah? — Večinoma mladina, ki je vihrava in nima še nobenih svetovnih nazorov; program, ki ga ima ta organizacija, člani v splošnem sploh ne razumevajo, smatrajo pa nacionalizem za nek ideal, kateremu mislijo služiti na ta način, da vprizarjajo pretepe, škandale itd. Razpasla se je ta gadja zalega že v marsikateri deželi. Pri nas n. pr. nimajo drugega posla, pa preganjajo strokovno organizirane delavce. Med to divjo tolpo se zelo pogosto pomešajo tudi delavci, ki se organizirajo in prodajo za košček boljšega kruha pustolovcem, mesto da bi se borili z ostalim delavstvom za svojo gmotno in socialno zboljšanje v kapitalistični družbi. Mi pa se držimo izreka Roseggerja, ki pravi: »Nacionalizem je veliko zlo; ker pa obstoja, moramo z njim računati.« Mi računamo in se borimo proti zlorabljanju nacionalizma!

Apostoli miru, kje ste! V proračunu angleške vojne mornarice je predvidena postavka v znesku 50 milijonov funtov šterlingov (funt šterling znese 450 dinarjev) za gradbo novih vojnih ladij. Kako naj verujemo onim, ki pravijo, da nova vojna ne more več izbruhniti.

**6-urni delavnik zahtevajo rudarji v Avstraliji.** Rudarska zveza v Avstraliji je izdala nedavno manifest, kjer zahteva 6-urni delavnik v premogovnikih. Rudarska organizacija je mnenja, da je to edina rešitev brezposelnosti v premogovni industriji. Rudarji bi po načrtu rudarske zveze delali le 5 dni v tednu po šest ur dnevno.

**Dobrotljivosti Mussolinija.** Dne 21. aprila (na praznik ustanovitve Rima) bo izšel v Italiji zakon, ki bo ukinil 8urni delavni čas. Mussolini je podaril italijanskemu delavstvu 12 urno delo proti 25 odstotni odškodnini za nadure.

**Zmaga solidarnosti.** Lastnik neke tiskarne v Vaucouverju ni hotel leta 1921 priznati unije stavcev. Iz tega vzroka je stopilo pred dvemi leti 90 stavcev v stavko, ki je trajala do pred nedavnim. Stavci in njih solidaren nastop je rodil popolno zmago: lastnik tiskarne je unijo priznal.

**Češki rudarji pred splošno stavko.** Nedavno so stopili rudarji moravsko-ostrovskega revirja v stavko. 12. t. m. je potekla kolektivna pogodba med rudarji in podjetniki, ki so to priliko izrabili in so hoteli rudarjem mezde priznati na kar pa rudarji niso pristali iz vzroka, ker se tudi cene življenjskih potrebščin niso znižale. V stavki se nahaja 42.000 rudarjev. Stavkujoči so stavili zahteve, ki jih morajo podjetniki ugoditi do 23. t. m., sicer stopijo v stavko rudarji cele Češkoslovaške.

**Brezposelnost v Italiji.** Število brezposelnih v Italiji je naraščalo in padalo v preteklem letu sledeče: v avgustu 64.282, v septembru 317.986, v oktobru 312.814, v novembru 321 tisoč 11, v decembru 354.238. V poljedelstvu je brezposelnost izredno narastla v zimskem času; tako je imela poljedelska stroka: v oktobru 54.699, v decembru 99.303. Obseg brezposelnosti se je zmanjšal v kovinarski industriji, kjer je število padlo za 4.813; v tekstilni industriji se je brezposelnost zmanjšala za 3337.

## Iskre.

V srednjem veku, ko državna pravica ni mogla s svojo oblastjo doseči zločincev, združili so se odločni in svobodni možje, ki so se zvali Sveta Fema, izrekli svojo smrtno obsodbo ter v znamenju nje zarisali na hišo obsojenca rdeči križ. Danes stoji nad vsemi hišami Evrope rdeči križ. Sama zgodovina sedi na sodnem stolu in oni, ki sodbo izreka, je proletariat. (K. Marx.)

*

Javna kritika je potrebna za preprečenje nasilja. Nravna enakopravnost med seboj in svojim bližnjim je nujno potrebna. (Masaryk.)

*

Vsako dete prihaja s poročilom, da Bog še ni obupal nad človekom. (R. Tagore.)

Previdnost je mati modrosti. (Narodni pregovor.)

*

Demokracija hoče revolucionarno večino. (Jaurès.)

*

Kadar se katerokoli ljudstvo naveliča svoje vlade, s katero ni zadovoljno, in če ima moč, ima pravico dvigniti se in vreči staro vlado ter ustanoviti novo, s katero bo zadovoljno. Ta pravica slehernega ljudstva je največ vredna in je najsvetejša pravica — pravica, ki bo — tako upamo in verujemo — osvobodila svet. (Lincoln.)

V imenu Strok. kom. (P. odb. GDSJ.)
Izdajatelj: Frane Svetek.
Odgovorni urednik: Ivo Meznarič.
Tiska tiskarna Makso Hrovatin.

KONSUMNO DRUSTVO ZA SLOVENIJO LJUBLJANA

Poštni predal št. 13. — Telefon interurban št. 178. Poštni ček. rač. št. 10.532. — Brz. naslov: ‚Kodes' Ljubljana.

HRANILNI ODDELEK

naznanja, da je zvišal obresti in sicer

za navadne hranilne vloge na 6 % za vloge proti četrletni odpovedi na 6 ½ % proti polletni odpovedi na 7 %

Hranilne vloge sprejemajo in izplačujejo vse prodajalne naše zadruge!

Vlagajte vse svoje prihranke v svojo lastno hranilnico!